

Et fyrtårn i litteraturen om Fanø

– en ny udgave af bogen

»Sønderho – En skipperby i Vadehavet«.
Af Niels Frederiksen

Anmeldt af Per Hofman Hansen

Centralt blandt fyrtårnene i litteraturen om Fanø står N.M. Kromanns uundværlige 3-bindsværk »Fanøs historie«, der udkom helt tilbage i 1930'erne. Men nogle ganske få andre værker lyser kraftigt op som vigtige supplerende pejlemærker til forståelse af Fanøs maritime fortid. Hertil hører Niels Frederiksens »Sønderho – En skipperby i Vadehavet«, der udkom første gang for snart 25 år siden. Bogen blev med rette hurtigt betegnet som et stykke »fremragende søfartshistorie«, hvor forfatteren havde samlet en imponerende detailrigdom, som han var i stand til at formidle med »lokal indføling og stort overblik«. Med dens mange enestående historiske fotografier og dokumenter blev den til ærgelse for mange ganske hurtigt udsolgt. Bogen har derfor længe været savnet.

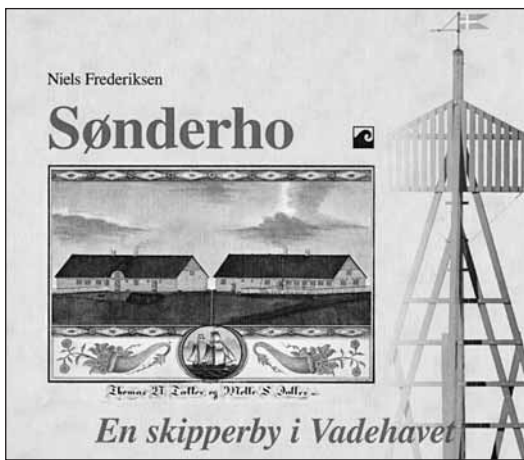
Heldigvis har Fonden Gamle Sønderho nu helhjertet støttet en genudgivelse, hvor især billedmaterialet har fået et gevaldigt løft, idet langt de fleste nu fremtræder i farvegengivelse. Ja, selv de gamle portrætfotos og postkort, som vi normalt opfatter som sort/hvide fremtræder nu med en helt anden dybde med deres bruntonende sepiafarver. De mange nye farvegengivelser af de klassiske Fanø-malerier og smukke skibsportrætter er nu også kommet til deres ret, hvorfor bogen med sin næsten uændrede disposition og tekst fremtræder som en helt ny udgivelse.

Hvad enten man er ny på Fanø og interesserer sig for Sønderhos historie, eller man mener at kende historien, har man til stadighed brug for Niels Frederiksens informative og meget velskrevne bog. Har man brug for at kende hovedtrækkene af byens historie, er det Niels Frederiksens bog, man må ty til, og har man brug for nogle detaljer eller konkrete fakta, ja så er det også Niels Frederiksens bog man går først til. Og som oftest vil man finde svaret her.

Naturligvis fylder søfarten meget i en bog om Sønderho, og det er da også her, at Niels Frederiksen virkelig er på hjemmebane. Han kan sit stof og kender sine kilder til skibsfartens og skibsbyggeriets historie, rigdom og katastrofer og den historiske ud- og afvikling, men han kan også fortælle »levende« dramatiske historier fra de syv have og fra det hjemlige Sønderhos hårde slid, ængstelser, glæder og sorger.

Niels Frederiksen har heldigvis også evnen og indsigten til at kunne fortælle bredt om Sønderhos historie og kultur. Derfor får vi også historierne om skipperkulturen som livsform, den karakteristiske byggeskik med elementer som stik, gaf, de hollandske fliser, opstregede skifter m.m. (med rette blev Sønderho Danmarks smukkeste landsby), indretning med hjembragte eksotiske rariteter fra fjerne lande, kunsten og kunstnerne, maden, de særegne skikke ved livets højtider,

om fællesskabet (skibs- og grandelag), om Sønderhoning-musikken og -dansen og Fanødragten.

I respekt for de mange tyske turister og deres ofte sande begejstring for Fanøs og Sønderhos historie er den nye udgave nu heldigvis blevet forsynet med et tysksproget resumé. Til gengæld er 1. udgaves engelske resumé, på tre sider, desværre udeladt i den nye udgave.

Om nogen kender forfatteren det gamle Sønderho. Han ved ofte hvor folk boede, og derfor har han ved en lang række af de gengivne portrætter

anført deres ejendommens matrikelnumre. På et indlagt kort, som i øvrigt stammer fra registranten »Gamle huse i Sønderho«, kan matrikelnumrene og dermed husene lokaliseres. Nyt i bogen er også et savnet personregister samt et alfabetisk skibsregister med detaljerede oplysninger om alle de Sønderhoskibe, der er omtalt.

En anmelder har jo pligt til at foretage en nøgtern vurdering. Jeg må derfor retfærdigvis også komme med nogle små hjertesuk. Det er det ganske velrenommerede grafiske hus Rosendahls i Esbjerg, der har stået for layout og tilrettelæggelse. Derfor burde tekst og grafisk disposition være behandlet med en mere sikker og konsekvent hånd: det gælder billedtekster, linieafstande, tabuleringer, billedbeskæring og typografi og den lidt vel kulørte poppede brug af farver i visse tabeller og i særdeleshed indholdsfortegnelsen. Det er heldigvis nok kun de færreste, der ser det, men bogen havde fortjent et strammere mere nutidigt layout. Personregisteret skæmmes af nogle fjollede ombrydningsfejl og manglende indrykninger.

Endelig kunne jeg have ønsket mig, at forfatteren i højere grad havde opdateret litteraturlisten, idet adskillige væsentlige bogudgivelser om Sønderho har set dagens lys siden 1. udgaven udkom i 1989. I flæng kan jeg nævne et par stykker: Elisabet Østergaard Petersen: Fanøs kirker gennem 1000 år, Marianne Egeskov Gasbjerg: Kunstnerne på Fanø, Jan Heinemann: Fanø i gamle postkort, Morten Hahn-Pedersen: I storm og stille – den sikre havn. Bidrag til sømandskonens historie og Niels Windfeld Lund: Hjemme på Fanø.

Når det er sagt, kan jeg ikke rose bogen nok, for den er ganske uforlignelig. Derfor hører den efter min mening til i ethvert hjem blandt alle fastboende og i ethvert sommerhus, hvad enten det kun benyttes af ejerne eller det lejes ud til øens mange gæster. De vil utvivlsomt alle blive ganske optaget af bogens mange interessante emner.

Fakta om bogen: Niels Frederiksen: Sønderho – En skipperby i Vadehavet. 2. udgave. Udgivet af Fiskeri- og Søfartsmuseet i samarbejde med Fonden Gamle Sønderho, 2013. 186 sider, heraf mange i farver. Pris: 249 kr, for medlemmer af Fonden Gamle Sønderho dog 220 kr.